

รายงานพิเศษ วิเคราะห์สถานะปัจจุบัน ปฏิรูปสื่อ”56

“ดิจิทัลทีวีและอินเทอร์เน็ต สงคราม 2 ขั้วอำนาจแห่งการเป็นเจ้าของสื่อ”

คณะกรรมการจัดงาน 21 ปีพัฒนาประชาธิปไตย 2535-2556 ร่วมกับมูลนิธิไฮน์ริค เบิลล์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดกิจกรรมเวทีเสวนาโต๊ะกลม “เจตนารมณ์พหุภา 2535 กับแนวทางการปฏิรูปสื่อในยุค กสทช.” เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2556 ที่โรงแรม

รัตนโกสินทร์ โดยมีวิทยากรร่วมแลกเปลี่ยน ได้แก่ สุภิญญา กลางณรงค์ คณะกรรมการ กสทช. ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้อำนวยการสถาบันอิศรา สมบัติ บุญงามอนงค์ มูลนิธิกระจกเงา และจอม เพชรประดับ สื่อมวลชน ดำเนินรายการโดยรุ่งมณี เมฆโสภณ อดีตผู้สื่อข่าวบีบีซี ภาควิชาภาษาไทย

คนสื่อรำลึกพฤษภา"35: มือบมือถือและการต่อสู้เพื่อ ประชาธิปไตย

อดุลย์ เขียวบริบูรณ์ ประธานคณะกรรมการญาติวีรชนพฤษภา"35 กล่าวเปิดงานพร้อมรำลึกเหตุการณ์ว่า วันนี้เมื่อ 21 ปีที่แล้วประชาชนออกมามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่สภาพสื่อที่ถูกปิดกั้นโดยรัฐ ทำให้กลุ่มประชาชนยังเกิดความพยายามในการสื่อสารข้อมูลออกไปให้มากที่สุด จนเกิดคำว่ามือบมือถือถูกขายของตนเองก็เป็นคนหนึ่งที่ออกมาต่อสู้ในเหตุการณ์และไม่ได้กลับบ้านอีกเลย คณะกรรมการฯ ทำงานมาหลายปี แต่วันนี้เพิ่งได้ฤกษ์ดอกहुตลงเสาเข็มอาคารอนุสรณ์สถาน ส่วนเรื่องการปฏิรูปสื่อ วันนี้ต้องมาทบทวนกันอีกครั้งว่า จากมือบมือถือมาจนถึงสื่อออนไลน์ การปฏิรูปสื่อก้าวหน้าไปอย่างไร

รุ่งมณี: ได้ย้อนไปเมื่อครั้งเกิดเหตุการณ์พฤษภาประชาธรรม มือถือเป็นสิ่งที่ไม่มีใครคาดถึงว่ามือถือจะรายงานข่าว ส่งข่าวและสามารถสร้างเครือข่าย รวมตัวผู้คนตัวเล็กๆ ให้มีพลังเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ สมัยนั้นทำงานอยู่บีบีซีภาคภาษาไทย ที่ลอนดอนมือถือสามารถทำให้มีการเสนอข่าวได้อย่างรวดเร็ว ใครมีมือถือตัวเองมีเบอร์หมด อยู่ตรงไหนตามหมดการปะทะกันครั้งแรกหน้าโรงแรมมาเจสติก ก็รายงาน คุณจาตุรนต์ ฉายแสง ขอใช้เพื่อนเป็นประจำ

“วันนี้ต้องมาทบทวนกันอีกครั้งว่า จากมือบมือถือมาจนถึงสื่อออนไลน์ การปฏิรูปสื่อก้าวหน้าไปอย่างไร

รุ่งมณี เมฆโสภณ อดีตรองเลขาธิการ BSC ประเทศไทย

รายงานสดเลย ไม่ใช่สดอย่างเดียว บางทีบอกให้ยกมือถือเพื่อขอเสียงหน่อย นี่คือนี่ที่เราเสนอไปทั่วโลกไปพร้อมกันจากเหตุการณ์ที่เป็นจริง ทุกคนรู้สึกว่าการได้พูดโทรศัพท์มือถือมันพิเศษ อันนี้เป็นบรรยากาศเมื่อ 2535 แต่ตอนนั้นมันไปไกลมากในเชิงเทคโนโลยีกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปสื่อที่ออกมาหลายฉบับ กับความเป็นจริงของโลกอาจจะไกลกว่าและทำให้กฎหมายล้าหลังไปแล้ว

อดุลย์ เขียวบริบูรณ์ ประธานคณะกรรมการญาติวีรชนพฤษภา"35

“มือถือเป็นสิ่งที่ไม่มีใครคาดถึงว่ามือถือจะรายงานข่าว ส่งข่าวและสามารถสร้างเครือข่าย รวมตัวผู้คนตัวเล็กๆ ให้มีพลังเกิดการเปลี่ยนแปลงได้

สมบัติ: ย้อนไปปี 35 บทเรียนก็คือว่าช่วงที่ล้อมปราบประชาชน วิชิตูและสื่อทั้งหลายก็ปิดหมดเลย ไม่ได้ปิดแบบปิดด่านะ แต่มีแฟกซ์ส่งไปถึงทุกสถานีวิทยุขอความร่วมมือ แม้แต่พวกที่เปิดเพลง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องข่าว ยังต้องขอให้อ่านว่าสถานการณ์มันเป็นอย่างไร คือสคริปท์ให้อ่าน นี่คือบรรยากาศในช่วงปี 35 จนเป็นเหตุให้มีการเรียกร้องว่า เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจของรัฐในการ

ปิดกั้นการรับรู้ประชาชน วิธีการก็คือจะต้องเกิดสื่อทีวีเสรี เกิดไอทีวี ในรัฐธรรมนูญ 40 ก็มีมาตรา 40 เปลี่ยนความหมายคลื่นความถี่เป็น สมบัติสาธารณะ เพื่อประโยชน์ สาธารณะ การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ใช้เวลานานมาก

สุกัญญา: วันนี้พูดเรื่อง เจตนารมณ์การปฏิรูปสื่อมาแล้ว 3 ไปงานที่สวนสันติพร และการเปิดตัวกลุ่ม NBTC policy watch และ มาเวทีนี้ ย้อนกลับไปเมื่อตัวเองเป็น นักศึกษา เกิดรัฐประหารปี 34 และเกิดเหตุการณ์พฤษภา 35 เรียนที่นิเทศ จุฬา บรรยากาศใน มหาวิทยาลัยและนอกวิทยาลัยก็เรียกร้องให้เกิดการต่อต้านการ ปิดกั้นสื่อ เพราะสถานวิทยุโดนปิด ก็มีนักวิชาการ นักกิจกรรม แม้นตอนนี้จะอยู่กันคนละสี แต่ตอนนั้น ก็มีจุดร่วมกันเรียกร้องให้มีการ ปฏิรูปสื่อ

สุกัญญา กลางณรงค์

กำเนิดทีวีเสรีไอทีวี เกือบดี แต่ล้มเหลว: รัฐควบคุม กุณ แกรงแซง

รุ่งมณี: ชัดเจนว่าพฤษภา 35 ทำให้เกิดแนวคิดและเจตนารมณ์ ที่จะมีการปฏิรูปสื่อ และตอนนั้นก็ได้ไอทีวีมา แต่มีปัญหาภายในของ ไอทีวี การเขียนกฎหมายเพื่อให้เป็น อิสระ แต่เป็นเจตนารมณ์อย่างหนึ่ง ว่า ผู้ถือหุ้น ก็เปอร์เซ็น ไม่มีอย่าง โฉนดอย่างนี้ แต่ในความเป็นจริงของ ชีวิตเป็นไปได้ จนล้มหายตาย จากไปคนล้มไปแล้วไอทีวีมีที่มา อย่างไร พัฒนากลายเป็นที่วิ สาธารณะอย่างไร

สมบัติ: มันเป็นดลกร้าย ผมอยากจะพูดถึงไอทีวี ที่เกิดขึ้น เพราะใช้ความถี่ย่าน ยู ด้วยเหตุผล ที่กล่าวมาเมื่อสักครู่นี้ เนื่องจากไม่ อยากให้สื่ออยู่ภายใต้การควบคุม ของรัฐ เป็นทีวีเสรี แต่จุดจบของ ไอทีวีคือมันจบในยุคที่รัฐบาลเป็น

รัฐบาลมาจากรัฐประหาร เสนอ โมเดลที่ดีกว่าสื่อเสรี ผมยังไม่บอก ว่าก้าวหน้ากว่า ดีกว่าจริงหรือไม่ คือสื่อสาธารณะ คือเกิดขึ้นทาง เหตุผลทางการเมือง นี่คือการร้าย ที่ผมติดตามเรื่องนี้

ประสงค์: จริงๆ ถ้าพูดถึง ไอทีวีตอนต้นก่อน โครงสร้างไอทีวี ที่พี่รุ่งพยายามจะโยนมาให้ผม ไม่รู้ ว่าจะวิเคราะห์ถูกหรือไม่ ผมคิดว่า ตอนนั้นคนไม่ค่อยเชื่อ วิธีคิดตอน นั้นคือเอกชนน่าจะทำได้ ทีวีเสรีได้ ก็เลยออกแบบให้การเข้ามาเป็น เจ้าของเอกชนมาทำ ให้เอกชนเข้า มาเป็นเจ้าของสัมปทาน โดยการ ออกแบบให้แต่ละรายถือหุ้นแต่ละ รายไม่เกิน 10 % เพื่อไม่ให้แต่ละ รายมีอิทธิพลในการบริหารจัดการ แต่ขณะเดียวกันการประมูลก็ใช้วิธี ทางธุรกิจ ถ้าใช้จริง همینล้านมันก็ ประมูลได้ประมาณสองหมื่นกว่า ล้าน คุณต้องการให้เป็นทีวีที่มีอิสระ มีความหลากหลายในตัวมันเอง แต่คุณใช้วิธีทางธุรกิจ ใครเงินเยอะ ก็เอาไป โดยไม่ใช้เนื้อหาไม่ใช้ผัง รายการเป็นตัวตัดสิน มันก็เสร็จ ไปไม่รอด ในขณะที่ช่อง 7 เสีย สัมปทานไปเท่าไร ปีละร้อยกว่า ล้าน ช่อง 7 ไปแอบต่อสัญญา 2554 ไปแอบต่อสัญญา ผบทบ. จะหมดอายุอีก 5 เดือนจะเกษียณ ปี 49หรือ48 แอบต่อเลย ไปอีก 25 ปี (ผบทบ.คนนั้นชื่ออะไรคะ- ผู้ดำเนินรายการ) ชื่อเชษฐา ฐานะ จาโร เสียปีแรก 100 กว่าล้าน ไอ ทีวีเสียปีละ 20,000 กว่าล้าน ก็ ไปไม่รอด อยู่ได้อย่างไร แข่งกัน

“บรรยากาศในมหาวิทยาลัย และนอกวิทยาลัยก็เรียกร้องให้ เกิดการต่อต้านการ ปิดกั้นสื่อ เพราะสถานวิทยุโดนปิด ก็มี นักวิชาการ นักกิจกรรม แม้นตอนนี้จะอยู่กันคนละสี แต่ตอนนั้นก็มีจุดร่วมกัน เรียกร้องให้มีการปฏิรูปสื่อ

ในตลาดเดียวกัน ไปไม่รอดในทางความจริง

ถ้าพูดถึงสื่อเสรีไอทีวีนี่ ถ้าเรามองว่าเอกชนบริหารได้ที่มีความอิสระ มันปิดฉากตอนไหน ไม่ได้จบตอนรัฐประหาร มันปิดฉากตอนที่คุณทักษิณมาซื้อ ไอทีวีปิดฉากตนเองตอนคุณทักษิณมาซื้อ แล้วใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง คือจบ โครงสร้างของสื่อถูกยึดโดยคนคนเดียว เมื่อคุณทักษิณชนะการเลือกตั้งปี ๒๕๔๖ เท่ากับคุณทักษิณมีสื่อในมือคนเดียว คุณ 6 ช่องเลยได้หมดเลยทั้งรัฐ ไอทีวีเอกชนอีกช่องเราก็ถูกยึดกลับไปอยู่สภาพเดิม

จอม: เรเริ่มนับเรื่องการปฏิรูปสื่อสำหรับยุคผมคงนับเริ่มปี 2535 ถึงปัจจุบัน ผมยืนยันชัดเจนว่าถอยหลังเข้าคลอง ผมยืนยันชัดเจนยิ่งยุค 53 54 ถึงปัจจุบัน สื่อไม่ได้ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกกลุ่มจริงๆ เราก็เห็นกันอยู่ ปัจจุบันเห็นชัดสื่อถูกใช้เป็นเครื่องมือ อันนี้ชัดเจนมา 10 ปีได้ สื่อถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง ธุรกิจก็ชัดเจนขึ้น ถ้าเราจะดูจากปี 35 จากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ จนถึงมีไอทีวี การตรวจสอบรัฐสื่อเพิ่มเติมที่ รายการโทรทัศน์ของไอทีวีมีการตรวจสอบการทุจริตหลายโครงการทำกันอย่างเข้มข้น มติชนก็ทำอย่างเข้มข้น มติชนก็ตรวจสอบทุจริตหน่วยงานภาครัฐ (ตอนนั้นคุณประสงค์อยู่มติชน มติชนมีการตรวจสอบเข้มข้น-ผู้ดำเนินรายการ) นั่นคือสิ่งที่ทำอย่างจริงจัง แต่หลังจากนั้น จุดจบ

จอม เพชรประดับ

ไอทีวีไม่ได้เริ่มจากที่คุณทักษิณมาซื้อ ซึ่งผมก็ลาออกจากไอทีวีไปเมื่อตอนคุณทักษิณมาซื้อ แต่ผมว่ามันเกิดก่อนหน้านั้น มันเป็นเพราะว่ากลไกของรัฐไม่พยายามทำให้ไอทีวีอยู่ได้ อย่างที่คุณประสงค์พูดว่าประมุขใช้เงินมหาศาล พวกประมุขหลังจากนั้นเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ธุรกิจพังยับเยิน ไอทีวีไม่สามารถหารายได้ได้ ต่อรองกับรัฐหรือผ่อนค่าเงินที่ต้องใช้กับรัฐหน่อยก็ไม่ยอม ก็มีการฟ้องร้องกัน ในฐานะที่เป็นคนทำไอทีวีตอนนั้นผมรู้สึกว้าสงคมไทยต้องการสื่อที่เป็นสื่อเสรีจริงๆ หรือเปล่า ถ้าเป็นสื่อเสรีจริงๆ หรือเปล่า เพราะถ้าต้องการจริงๆ แล้วก็ก็เป็นเอกชนที่ทำงานบนหลักการที่ประชาชนตรวจสอบรัฐบาลได้ มันก็อาจจะมียกเลิกที่ทำให้ทีวีช่องนี้อยู่ได้ สุดท้ายจ่ายเงินคืนให้รัฐไม่ได้ อยู่ไม่ได้ คุณทักษิณก็เข้ามาซื้อทุนก็เข้ามาคุย สุดท้ายก็คือจุดจบของไอทีวี

“คุณสุทธิชัย หยุ่น เข้ามาคุมเนื้อหาของไอทีวีตอนนั้น แนนอนเค้ามีทักษะทางการเมืองที่เฉพาะตัวเค้า มาในฐานะคนทำสื่อแล้วมาบริหารสื่อและมาคุมสื่อไอทีวี แต่มันก็ยังดีกว่านักการเมืองมาคุมสื่อแล้วบริหารไอทีวี”

สมบัติ: ผมแย้งประเด็นที่ว่าไอทีวีจบเมื่อทักษิณเข้าไปซื้อ ตั้งคำถามว่า แล้วทุนที่ถือหุ้นก่อนไม่มีธง มีเสรี ไม่เอาไม่เน้นการเอาเงินจากกระเป๋าผู้ดู ไม่อยากขายของ ไม่ได้รับอิทธิพลทางการเมืองตอนนี้ หรือแม้แต่สื่อมวลชนในตอนนั้น มันจริงหรือไม่ (คุณจอมขอพูด)

จอม: ผมเห็นด้วยในความเห็น ผมคิดว่ามันไม่ต่างกัน คุณสุทธิชัย หยุ่น เข้ามาคุมเนื้อหาของไอทีวีตอนนั้น แนนอนเค้ามีทักษะทางการเมืองที่เฉพาะตัวเค้า มาในฐานะคนทำสื่อแล้วมาบริหารสื่อและมาคุมสื่อไอทีวี แต่มันก็ยังดีกว่านักการเมืองมาคุมสื่อแล้วบริหารไอทีวี

สมบัติ: ในกรณีนี้รับได้ ถ้าเงินไอเดียล (อุดมคติ) ที่ว่าสื่อมันจะเสรีเลยเนี่ย การคิดว่าไม่มีอิทธิพลของทุนเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่มีอิทธิพลทางการเมืองปนอยู่ ในทัศนะของผม ผมคิดว่าไม่จริง แต่แนนอน

การที่มีทุนการเมืองเข้าไปครอบงำมันถือว่ามั่งคั่ง เรื่องที่หนึ่งนะ ผมหักไว้ก่อนหน้านั้นไอทีวิมันไม่บริสุทธิ์ขนาดนั้น ตอนที่ทักษิณเข้าไปแล้วก็ไล่ข้าราชการไป ผมก็เคลื่อนไหวเขียนเว็บไซต์ประท้วงนะครับ ถล่มทักษิณและเหมือนกัน (คุณประสงค์ขอเสริม)

ประสงค์: ที่เราพูดกันพื้นฐานที่เข้าใจตรงกันว่า ไม่มีอะไรบริสุทธิ์อยู่แล้ว ไม่ได้พูดว่าคุณบริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์ ผมไม่ได้บอกว่าคุณบริสุทธิ์หรือใครบริสุทธิ์ เพียงแต่ถ้าเป็นวิชาชีพจริงๆ คุณจะปล่อยให้ทำงานไป คือมีระยะห่าง เรื่องนี้พี่รุ่งอาจพูดได้ดีกว่าผม ผมจะเล่าให้ฟังว่า ตอนผมเสนอข่าว คนจะมองว่าเล่นแต่ทักษิณ แต่ถ้าติดตามก็รู้เสนอใครมาบ้าง แต่คนจะจำเรื่องชุกหุนทักษิณ แล้วก็บอกว่าผมเล่นเฉพาะทักษิณ ผมบอกให้ก็ได้ว่า ตอนมติชนเสนอข่าวชุกหุนทักษิณสิ่งที่เกิดขึ้นคืออะไรครับ ชินคอร์ปตัดงบเรา ตัดงบเรา 30 ล้าน มติชนอยู่ได้ นายทุนอาจรู้สึกได้ว่าเค้าโดนตัด 30 ล้าน แต่เค้าก็ไม่ได้แทรกแซงอะไรมากมาย (หมายถึงคุณประสงค์อยู่ได้หรือมติชนอยู่ได้-ผู้ดำเนินรายการ) เมื่อก่อนอยู่ได้ ไอทีวิพอตอนยุคนี้บ๊อบ คุณสุทธิชัยอาจไม่ชอบใจคุณจอมทำข่าวขึ้นนั่งเค้าก็ไม่กล้ายุ่งอะไรคุณจอมมากเพราะเค้ามีกรอบ ที่กำกับดูแลโดยลักษณะของวิชาชีพ ทักษิณไปดูไอทีวิปั๊บ คนจะเซด คนจะโชน ผมไม่เชื่อว่าอะไรบริสุทธิ์อยู่แล้ว เราเลิกพูดเรื่องบริสุทธิ์ได้ สื่อสื่อ

แดงหรือสื่อเหลือง ที่เรียกรังกันทุกๆ ฝ่าย แต่ต้องได้มียะ เพียงแต่ว่ามันเป็นกรอบวิธีคิดการทำงานแบบไหนซึ่งไม่ได้มีการแทรกแซงปิดปาก แบบนายทุนหรือนักการเมือง

สมบัติ: ผมพูดเรื่องบริสุทธิ์เพราะผมต้องการให้เข้าใจก่อนหน้านั้น ก่อนหน้าไหนก็ได้ พี่อาจจะถูกแต่ผมอนุญาต ผมมีสิทธิ์ย้ำประการที่สองตอนจบของทีวี ถึงแม้ว่าไอทีวิจะอยู่ภายใต้ทักษิณหรือกลุ่มชินก็แล้วแต่ แต่บทบาทของไอทีวิในเวลานั้นคือตัวที่คานการเบ็ดเสร็จของการนำเสนอของรัฐในช่วงภาวะการณ์รัฐประหาร คือแน่นอนไอทีวิมันอาจดูเหมือนไม่บริสุทธิ์ แต่โดยรวมแล้วมันควรจะมีโอกาสทุกฝ่ายควรจะมีพื้นที่พูดอย่างน้อยที่สุดรัฐในเวลานั้นไม่ควรเข้าไปคุมไอทีวิแล้วหุบปากมันลงอีกที

สู่ยุคดิจิทัลกำลังสอง สื่อออนไลน์&ดิจิทัลทีวี: กสทช. องค์การ(ไม่)อิสระ: เงินภาษีเพื่อคลื่นสาธารณะ/ รัฐ และยุคประชาชน3.0

สมบัติ: ถ้าแนะนำแบบสั้นๆ ผมคือ “เอ็นจีโอสื่อแดง” และเป็นประชาชน 3.0 เชื่อว่าระบบปฏิบัติการทางการเมืองในสังคมไทยมี 3 ระบบ ระบบดั้งเดิมเก่าแก่เลยคืออำมาตย์ 1.0 เหมือนเว็บที่เข้าไปอ่านได้อย่างเดียวโต้ตอบอะไรไม่ได้ เขาให้ดูอะไรก็ดู ต่อมาเป็นระบบปฏิบัติการแบบเว็บ 2.0 เราสามารถคอมเมนต์ได้ แลกเปลี่ยนได้ ในระบบปฏิบัติการทางการเมืองผมเรียกว่า นักการเมือง 2.0 คุณสามารถมั่นใจว่าจะเป็นผู้ปกครอง คุณสามารถปฏิสัมพันธ์ผ่านการเลือกตั้ง วิกิภาควิชาการได้ ในขณะที่

ญาติวิธชนพฤษภา 35 มาสมงาน

สมบัติ บุญงามอนงค์ นักเคลื่อนไหวเสื้อแดง

ที่อำมาตย์ 1.0 ถ้าเป็นคนดี ฟังอย่างเดียว เชื่อตามพอ ส่วนประชาชน 3.0 คน ที่คุณใช้ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก มันในยุคของโซเชียล เน็ตเวิร์ค มันไม่มีตัวหลักแล้ว มันเป็นยุคที่ประชาชนเป็นตัวหลัก

การปฏิรูปสื่อเดินทางจากปี 35 ยี่สิบเอ็ดจนถึงวันนี้ เราเดินทางมาไกล เห็นอะไรใกล้ว่าเรื่องที่ตอนปี 35 ว่าทีวีเสรี ไม่ใช่ทีวีของรัฐ พวกที่ไปดูเรื่องการจัดสรรคลื่นความถี่ของกสทช. อาจมีจินตนาการคลื่นความถี่ที่มีพัฒนาการเบื้องต้นเป็นเรื่องทรัพยากรมีที่ใช้เพื่อความมั่นคง ทีวีทุกช่องเป็นของรัฐ วิทยุ ทีวีก็เป็นของรัฐ ทหารเต็มไปหมด แล้วใช้ชุดอธิบายว่าคลื่นความถี่มันเรื่องสำคัญ เพราะการสื่อสารจากคนหนึ่งไปหลายๆ คนได้ one to many รูปแบบการสื่อสารแบบนี้มันสามารถกำหนดการรับรู้ของคนของประชาชน ประชาชนในรัฐที่การ

ประชาชนในรัฐที่การปกครองด้วยด้วยอำมาตย์ 1.0 คือประชาชนที่จะต้องเชื่อฟัง มันก็จะเหมาะที่ใครจะไปคุมคลื่นความถี่ โดยอ้างเหตุผลความมั่นคง และกระจายสารสนเทศผ่านคลื่นความถี่ไปถึงประชาชน อนุญาตให้ฟังแค่นี้ คิดแบบนี้ เชื่อแบบนี้

ปกครองด้วยด้วยอำมาตย์ 1.0 คือประชาชนที่จะต้องเชื่อฟัง มันก็จะเหมาะที่ใครจะไปคุมคลื่นความถี่ โดยอ้างเหตุผลความมั่นคง และกระจายสารสนเทศผ่านคลื่นความถี่ไปถึงประชาชน อนุญาตให้ฟังแค่นี้ คิดแบบนี้ เชื่อแบบนี้ แม้แต่รายการทางการเมือง ถ้าย้อนหลังได้ เมื่อก่อนไม่มีรายการสด ที่เราดูอยู่ไม่รู้หลงลืมกันแล้วยัง การผลิตรายการ

ประสงศ์ เลิศรัตนวิสุทธิ
ผู้อำนวยการสถานีวิทยุ

การเมืองในอดีต มีไม่มาก และถ้ามี รายการก็ไม่สด เป็นรายการที่คุณเสนอเทปก่อนและมีกองเซ็นเซอร์ ชุดอธิบายขั้นตอนและกระบวนการนี้มันอธิบายอะไร แปลว่าประชาชนจะได้รับอนุญาตให้รับฟังได้ก็ต่อเมื่อผ่านการตรวจสอบของรัฐว่า เรื่องราวทางการเมืองนั้นจะไม่กระทบความมั่นคง สื่อจึงเป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมเพื่อให้เกิดความมั่นคง ความมั่นคงของรัฐในอดีตคือให้รับรู้แค่นี้ คิดแบบนี้ เชื่อแบบนี้ หากเกินไปกว่านั้นเพียงเล็กน้อย มีคำถามเริ่มไม่พอใจรัฐจะมองปฏิกิริยาของประชาชน คำถามหรือความไม่พอใจว่าเป็นความกระด้างกระเดื่องและนำไปสู่ความไม่มั่นคง

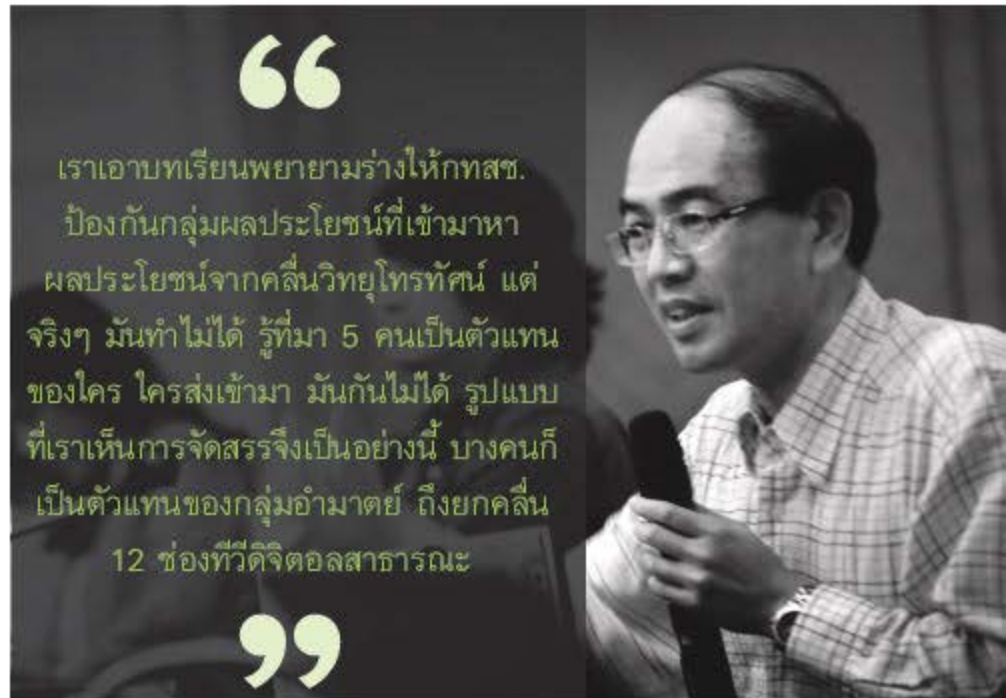
รุ่งมณี: ประเด็นที่คุณสมบัติพูดไว้น่าสนใจคือ เราพยายามหลุดจากโครงสร้างการควบคุมสื่อ หลุดจากการควบคุมของรัฐ แต่พอมีกสทช. มีการตั้งคำถามว่าเรากำลังจะมีการถอยหลังเข้าคลองหรือเปล่า เพราะโครงสร้างแล้วไปๆ มาๆ

อีกเรื่องที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างคือเรื่องเนื้อหา ถ้าเอาปี 35 เป็นเกณฑ์ พูดถึงสื่อหลักนะ เนื้อหาการเมืองมันเปลี่ยนมัย

เมื่อก่อนเราอาจจะมีทีวี กรม
ประชาสัมพันธ์ อสมท และกองทัพบก
แต่ตอนนั้นกรม กระทรวงก็เตรียม
ยื่นทีวีสาธารณะ มีทีวีกระทรวงนั้น
กระทรวงนี้ เรากำลังย้อนถอยหลัง
เข้าคลองหรือเปล่า

ประสงค์: เมื่อเราพูดถึงการ
ปฏิรูปสื่อ เรามักนึกถึงทีวีภาพและ
เสียง เรามักนึกถึงคลื่น ไม่ค่อยได้
นึกถึงสื่อสิ่งพิมพ์เท่าไร ซึ่งสิ่งพิมพ์
มีวิวัฒนาการมาค่อนข้างยาวนาน
ตั้งแต่ศรีบูรพา ก็เป็นเอกชน เห็น
ได้ว่าในช่วงที่มีปัญหาทางการเมือง
หนังสือพิมพ์ก็เป็นพระเอกมาตลอด
ถูกข่มขู่บ้าง ถูกปิดแท่นบ้าง แต่ใน
ปัจจุบันอิทธิพลของหนังสือพิมพ์เริ่ม
ลดลง (ลดลงแต่สมัยนี้สื่อสิ่งพิมพ์
ก็ขยายฐานออกไปครบ ทั้งออนไลน์
หรือทีวี-ผู้ดำเนินรายการ) ผมมี
ความรู้สึกว่า ตัวสิ่งพิมพ์เนื้อแท้
เวลาหนังสือยักษ์ใหญ่เช่น ไทยรัฐ
หรือมติชน สมัยก่อนนี้ เมื่อพาด
หัวเรื่องเดียวกัน มีผลเรื่องการ
เปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง การ
บริหารราชการแผ่นดิน คิดง่ายๆ
ว่าคนในสมัยนั้นอาจอ่านหนังสือพิมพ์
เยอะ ผู้บริหารก็อ่าน ซึ่งอาจเป็น
ผู้บริหาร 1.0 อย่างที่คุณหนูหรือว่า
แต่ถ้ากลุ่มคนรุ่นก่อนล้มหายตาย
จากไปและคนรุ่นใหม่มาอ่าน
หนังสือพิมพ์ที่ไม่ใช่จากกระดาษ
แล้ว หนังสือพิมพ์ก็จะลดอิทธิพล
ไปเรื่อยๆ

ทีนี้พอพูดถึงการปฏิรูปสื่อ
สิ่งที่ฟุ้งและหนูหรือ คือเรื่อง
โครงสร้าง ความเป็นเจ้าของคลื่น
แต่จริงๆ อีกเรื่องที่สำคัญที่มี

ความสัมพันธ์กับโครงสร้างคือเรื่อง
เนื้อหา ถ้าเอาปี 35 เป็นเกณฑ์
พูดถึงสื่อหลักนะ เนื้อหาการเมือง
มันเปลี่ยนมัย อันที่สองคือเรามี
ความหลากหลายในสื่อหรือไม่ ไม่ใช่
จำนวนช่อง และเนื้อหาที่มีความ
หลากหลายจริงหรือไม่ เรามีทีวี
6 ช่องแต่ทุก ช่องมีละครหลังข่าว
หมดเลย มันหลากหลายจริงหรือ
เปล่า สุดท้ายคือผู้ฟังผู้ชมมีพัฒนา
การขึ้นมาเป็นคนดูคนฟังที่มี
คุณภาพหรือไม่ บางคนบอกว่าพูด
แบบนี้เหมือนดูถูกประชาชน ซึ่ง
อันนี้ก็แล้วแต่ แต่ไม่งั้นป่าเชิงคง
ไม่รวยและ ลงทุนน้อย รวยและ ช่อง
ที่ขยายไป รวยและ อันนี้ผมไม่รู้
ว่าเรามีคุณภาพมันควรจะมีหรือไม่
โครงสร้างการเป็นเจ้าของสื่อ
ถ้าเราเน้นเฉพาะสื่อที่เป็นคลื่น
ผมว่าตลอด 21 ปีที่ผ่านมาแทบจะ
ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ออนนีอยู่ใน
กระบวนการที่จะเปลี่ยน มันเปลี่ยน

ไปหรือเปล่า

ถ้ามองทีวีเป็นหลัก ขณะนี้
กระบวนการของเรา ตอนนั้นที่ช่วง
เคลื่อนไหวแรงๆ จะยังดี เราคิด
ง่ายๆ ในช่วงที่เคลื่อนไหวเพื่อให้มี
พรบ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่
ใหม่ๆ เทียบกับกฤษฎีกาอะไรต่างๆ
วิธีคิดง่ายๆ ถ้ามีกสทช.เหมือน
กับवादภาพในอากาศว่า กสทช.
ต้องยึดคลื่นมาหมดแล้วแจกกลับ
ไป รัฐไม่ต้องมี นั่นคือแบบสุดโต่ง
หรือถ้าคิดแบบไม่สุดโต่งก็เอาไปให้
ช่องหนึ่ง ช่อง 11 แล้วรัฐอยากทำ
อะไรก็มาใช้ช่อง 11 ให้ชุมชน ให้
เอกชนในรูปแบบต่างๆ เปอร์เซ็น
ก็ตามที่ศึกษากันมา นั่นคือวิธีคิด
แบบง่ายๆ

แต่พอตอนนี้อย่าง กสทช.ทำ
อะไรไม่ได้ เพราะรู้แล้วว่ามันเป็น
แหล่งผลประโยชน์ วิทยุมีทั้งหมด
4-500 คลื่น ถ้าคลื่นดังๆ หน่อยก็
ต้องประมูลบิโตะและจ่ายค่าได้

โตะอีก ตอนนั้นมันักจัตรายการ
ดั่งๆ บอกอย่าเคลื่อนไหวเรื่องกสทช.
เลย เพราะรู้ว่าตัวเองถูกเตะ
สัมปทาน ตรงนี้เป็นชุมทรัพย์
มหาศาล ตอนนี่กสทช. 2543 จึง
เกิดไม่ได้ เพราะทุกคนจะส่งคนเข้า
มาบล็อค คือตอนนี้นันต้องแยก
การเมือง ร่างองค์กรใหม่ที่ควรร่วม
องค์กร กสทช. เราเอาบทเรียน
พยายามร่างให้กสทช. ป้องกัน
กลุ่มผลประโยชน์ที่เข้ามาหาผล
ประโยชน์จากคลื่นวิทยุโทรทัศน์
แต่จริงๆ มันทำไม่ได้ รู้ที่มา 5 คน
เป็นตัวแทนของใคร ใครส่งเข้ามา
มันกันไม่ได้ รูปแบบที่เราเห็นการ
จัดสรรจึงเป็นอย่างนี้ บางคนก็เป็น
ตัวแทนของกลุ่มอำนาจ ถึงยก
คลื่น 12 ช่องทีวีดิจิตอลสาธารณะ
แนวคิดเค้าถึงจะยกให้ราชการ
ที่ประมูลได้ เอกชนสมาคมหรือ
มูลนิธิไม่มีสิทธิ ตอนนี่มีการเตรียม
อยู่หลายองค์กร กระทรวงเกษตร
องค์กรอิสระ มหาวิทยาลัย เพราะ
ฉะนั้นทีวีดิจิตอลสาธารณะก็เป็น
ราชการ ถ้าเรามองการปฏิรูปสื่อ
ในเชิงโครงสร้างที่เราต้องการให้รัฐ
มีแค่คลื่นเดียวคิดแบบไม่สุดโต่งมาก
รัฐห้ามถือเหมือนในต่างประเทศ
บางประเทศ แต่ตอนนี้จะกลายเป็น
รัฐ 12 ช่อง 12 ช่องจะทำให้รัฐ
มีอำนาจในการควบคุมสื่อ คุณ
สามารถคุมทีวีได้ 12 ช่อง

ผมคิดว่าโครงสร้างทำให้รัฐ
เกิดความแทรกแซง ผมเคยคุยกับ
ตำรวจและรู้ว่า เค้ากำลังเตรียม
ทำทีวีสาธารณะ แต่เค้าไม่เสนอ
เรื่องการเมืองเลยนะ คอนเซ็ปท์

สุกัญญา กองสงฆ์

สาธารณะคือบริการสาธารณะ
เพราะฉะนั้นองค์กรอิสระ ศาล
ปปช. ผู้ตรวจการแผ่นดิน อัยการ
สูงสุด พระปกเกล้าเนื้อหาจะเป็น
เรื่องอะไร ผมเองก็ยังนึกไม่ออกว่า
ออกแบบยังไง ตรงนี้คือวิธิตัด
ราชการ และการจัดตั้งองค์กรพวก
นี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ให้จัดตั้งทำ
ทีวี จะทำอะไรผมเองยังนึกไม่
ออก กฎหมายกสทช.อาจจะเปิด
ช่อง แต่กฎหมายจัดตั้งองค์กรอาจ
จะไม่มีหน้าที่ อยู่ในเชิงกฎหมาย
อีก อันนี้คงแก้ได้อยู่แล้วถ้าจะทำ
โครงสร้างการเป็นเจ้าของก็ยัง
เหมือนเดิม รัฐก็เป็นเจ้าของเหมือน
เดิมแล้ว ก็มีทุนสนับสนุน ในขณะที่
ทีวีดิจิตอลเชิงพาณิชย์ที่กำลัง
ประมูลกันอยู่เนี่ย มีตลาดเก่าตลาด
ใหม่อยู่ ถ้ามองว่าทีวีเชิงพาณิชย์มี
ความสำคัญมัย ทุกวันนี้ปัญหาเชิง
เนื้อหาขั้วนิยมเฉพาะเรื่อง คนดูหรือ
เรตติ้งเท่านั้นเอง ไม่ได้สนใจเรื่อง
ประโยชน์สาธารณะจริงๆ สนใจแค่
สร้าง แนวคิดเรื่องโครงสร้างการ

66
การปฏิรูปสื่อในประเทศไทย
ตอนนี้อยู่ในมืออดีตนายทหาร
สังคมไทยตอนนี่มีความแตกต่าง
เรื่องสีทางการเมือง แต่การ
จัดสรรคลื่นของกสทช. ไปไกล
กว่าเรื่องสี มันเป็นเรื่อง
เศรษฐศาสตร์การเมือง
99

เป็นเจ้าของมันไม่เอื้อ กสทช.ยังจัด
รูปอยู่แบบนี้ ก็ยังไม่เกิดการปฏิรูป
ของโครงสร้าง นี่ยังนึกไม่ออกว่า
จะจัดการกับวิทยุอีก 6 พันกว่าแห่ง
อย่างไร

รุ่งมณี: มุมที่คุณสุกัญญาพูด
สะท้อนว่า กฎหมายออกและ
ผลักดันให้เกิดองค์กรอิสระ เมื่อ
องค์กรอิสระยังไม่เกิด ก็พยายาม
ให้เกิด ผ่านการประนีประนอมกัน
จนที่สุดมีองค์กรอิสระอย่างกสทช.
แล้วองค์กรนี้ได้มาแล้วอะไรให้เป็น
ขึ้นเป็นอัน

สุกัญญา: มันเห็นการเปลี่ยนแปลงนะคะ เรื่องโทรคมนาคมก็มี
3 จีเกิดขึ้นแต่ไม่รายใหม่เกิดใน
ตลาด แต่สำหรับฝั่งกระจายเสียง
ดิจิตอลเกิดขึ้นได้จริง มีหน้าใหม่
เกิดขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นข้อดีเดียว
แต่ด้านเสียคือถ้าเราไม่ระวังทีวี
สาธารณะ ให้รัฐไป รัฐก็ไปให้
เช่าช่วงต่อ มันก็คือระบบเดิมที่เรา
อยากปฏิรูป คำตอบคือมันก็มีความ
เปลี่ยนแปลง แต่ควรทำให้ดีที่สุด

ให้คุ้มจริงๆ ถ้าไม่นั้นประชาชนก็เสียประโยชน์ อยากจะพูดอย่างนั้น กสทช.ไปภาคอุตสาหกรรมและการเมือง ซึ่งโลกการเมืองเป็นอย่างนั้น แต่กสทช.เป็นเศรษฐกิจการเมือง แต่สายเอ็นจีโอที่พยายามเคลื่อนไหว ทำให้เสียสาธารณะดังขึ้น เพื่อให้มีการต่อรอง ว่าอย่างไรไม่ควรลืมหาเสียงภาคประชาชน กสทช.ไม่ควรลืมหาเจตนารมณ์เดิมของการปฏิรูปสื่อ

รุ่งมณี: โดยโครงสร้าง ช่วงที่กฎหมายจะออกมา อย่างไรที่วีก่อนก็พยายามสร้างโมเดล เช่น การถือหุ้น การถือครอง เช่นให้มีหุ้นได้แค่ 10% กรณีกสทช.ก็เหมือนกันมีความพยายาม ให้มีการคัดเลือกสรรมา อย่างดีที่สุดเท่าที่จะคิดกันได้ แต่ปรากฏมันก็เป็นอย่างนี้ หมดยุคนี้และรอบหน้าถัดไป จะปฏิรูปสื่อได้หรือไม่ในโครงสร้างแบบนี้

สุกัญญา: ไม่อยากพูดประโยคนี้ในเวทีนี้เพราะหลายคนอาจจะสะท้อนใจ เมื่อเข้าทีวีบอกทิศทาง การปฏิรูปสื่อในตอนนี้อยู่ในมือของทหารและกรมอุตสาหกรรม ทหารที่วีกก็คือว่าประธานกสทช. ก็เป็นทหารและในกสทช. ก็เป็นอดีตนายทหาร 5 ท่าน เราซูเปอร์บอร์ดที่มาตรวจสอบกสทช. ก็เป็นทหาร 2 ใน 5 ประธานก็เป็นทหารเหมือนกัน ยุคนี้การปฏิรูปสื่ออยู่ในมืออดีตนายทหาร ที่บางคนบอกว่ากลุ่มธุรกิจก็จะได้ประโยชน์ การปฏิรูปสื่อในประเทศไทยตอนนี้อยู่ในมืออดีตนายทหาร สังคมไทยตอนนี้มี

ความแตกต่างเรื่องสีทางการเมือง แต่การจัดสรรคลื่นของกสทช. ไปไกลกว่าเรื่องสี มันเป็นเรื่องเศรษฐศาสตร์การเมือง การจัดสรรผลประโยชน์ เพราะฉะนั้นก็จะเห็นว่าการจัดสรรที่กสทช.ทำอยู่ ทหารก็ได้ ตำรวจก็ได้ กลุ่มทุนก็แฮปปี้ ถ้าทุกคนพอใจอย่างนี้ ก็จบ แต่จิกอวี่ตัวหนึ่งที่หายไปคือประโยชน์สาธารณะ กสทช.ชุดแรกต้องวางเรื่องนโยบายใหญ่ๆ เรื่องการจัดคลื่นภายในสองสามปี ซึ่ง 6 ปีคงเสร็จ ชุดสองที่เข้ามาเรื่องยากคือการกำกับดูแล สื่อเมืองไทยหลอมรวมมากขึ้น คนดูทีวีทางอินเทอร์เน็ต ดูอินเทอร์เน็ตทางทีวีหลอมรวมกันมากขึ้น แต่กฎหมายในเมืองไทยยังเขียนแยก มือถือก็ กทค. วิทยุทีวีกสท. และอินเทอร์เน็ตก็ไอซีที คิดว่าไม่แน่วัยหน้าอาจต้องแก้กฎหมายเพื่อให้เข้ากับอนาคตของสื่อหลอมรวม แต่ตอนนี้ในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อของการจัดสรรคลื่น

รุ่งมณี: เห็นว่าตอนนี้ไม่ใช่แค่กระทรวง ทบวง หรือกรม ที่พยายามจับจ้องเรื่องคลื่นไม่ใช่แค่ทีวี คงรวมวิทยุด้วย จะว่าไปองค์กรสื่อก็เต็มทีเรื่องนี้เหมือนกัน อยากวิ่งไล่ที่วีกจัดถ้อยกันเหมือนกัน ทำให้เกิดข้อจำกัดการวิพากษ์วิจารณ์หรือช่วยรณรงค์เรื่องนี้ในสังคมมันน้อยไป ประเด็นที่คุณสุกัญญาพูดน่าสนใจว่า ประเด็นการปฏิรูปสื่อก้าวข้ามพรมแดนเรื่องสีและความขัดแย้ง เพราะเป็นผลประโยชน์ร่วมของทุกฝ่ายในสังคม

คุณทำสื่อเพื่ออะไร? คำถามจากประชาชนถึงคนทำสื่อ และความเป็นมืออาชีพ

จอม: ที่นี้ประเด็นการปฏิรูปสื่อที่ได้พูดไปแล้ว การปฏิรูปโครงสร้าง การจัดสรรคลื่นที่ต้องเป็นกฎ กติกา แต่สิ่งที่ผมอยากพูดและให้ความสำคัญ ผมพยายามมองตรงนี้ แม้จะพยายามเข้าใจคนทำสื่อว่าคุณไม่สามารถยืนอย่างสถานการณ์ ที่ผมทราบดีว่า มันบีบคั้นทำให้เราต้องไปอยู่ในจุดที่ต้องรับใช้ปากโตปากหนึ่งอยู่ตลอดเวลา เราไม่สามารถยืนอยู่แล้วกับบอกว่าเรารับใช้สาธารณะ 100 % ไม่ได้ คุณไปอยู่สังกัดไหนเราก็รับใช้ผลประโยชน์ของกลุ่มนั้น ฟากนั้น หรือลัทธิความเชื่อของฝ่ายนั้น ฝ่ายนี้ แม้จะเป็นทีวีสาธารณะแล้วก็ตามก็ยังมีคำถามเหมือนกัน มีการสะท้อนให้เห็นการทำงานบนความคิดทางการเมืองที่ไม่ได้เปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากคนทำสื่อสำนักนั้น ซึ่งผมมองว่ามันวิกฤติกว่าปี 2535 ความเป็นสื่อที่จะเป็นสื่อที่ทำงานให้กับส่วนร่วม สื่อมันแตกออกมาเยอะ เป็นสื่อที่จะดำรงไว้ซึ่งสื่อที่จะส่งเสริมประชาธิปไตยหรือวิถีประชาธิปไตยมีน้อยมาก

พูดถึงคนเสื้อแดง ว่าคนเสื้อแดงคืออุดมการณ์ประชาธิปไตยจริงหรือเปล่า ก็มีคำถามตัวใหญ่ๆ เหมือนกัน ว่าคนเสื้อแดงต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยจริงหรือเปล่า ประโยชน์ของการเคลื่อนไหวเพื่อคนเสื้อแดงเคลื่อนไหวเพื่ออะไร

จอม เพชรประดับ

เพื่อปกป้องพรรคเพื่อไทยหรือรับใช้คุณทักษิณ มีข้อเท็จจริงออกมาไม่น้อยเหมือนกัน ขณะเดียวกันก็มีอีกกลุ่มหนึ่งก็มีคนเสื้อแดงที่ปกป้องประชาธิปไตย แม้แต่การออกมาเรียกร้องเพื่อประชาธิปไตยของประชาชนก็ยังมีคำถาม ฉะนั้นผมคิดว่าการทำงานของสื่อในทุกวันนี้ ทำให้สังคมตั้งคำถามกลับมาแล้วด้วยความเจริญของเทคโนโลยีที่ตามมาด้วย เมื่อก่อนคนอ่านหนังสือ คนติดตามข่าว และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมค่อนข้างมาก แต่ทุกวันนี้ประชาชนคนอ่านสื่ออ่านข่าวหรือติดตามทางโทรทัศน์ทีวี ติดตามด้วยความไม่เชื่อมั่น ไม่ศรัทธา ติดตามเพราะมีคำถาม มีข้อสงสัย สิ่งที่มีคำถามตลอด เพราะฉะนั้นผมคิดว่าความไม่ศรัทธามีประชาชนมีต่อสถาบันสื่อ ควรเป็นเรื่องที่คนที่ทำสื่อต้องออกมาคิดด้วย เราไม่ควรคิดถึงแต่โครงสร้าง การจัดสรรหรือนโยบาย ต้องแคร์ว่าประชาชนคิดอย่างไรกับพวกเรากับ

เพราะฉะนั้นผมคิดว่าความไม่ศรัทธามีประชาชนมีต่อสถาบันสื่อ ควรเป็นเรื่องที่คนที่ทำสื่อต้องออกมาคิดด้วย เราไม่ควรคิดถึงแต่โครงสร้าง การจัดสรรหรือนโยบาย ต้องแคร์ว่าประชาชนคิดอย่างไรกับพวกเรากับ

พวกเรากับ พวกเราด้วย ผมว่าตอนนี้ประชาชนเองยังมีคำถามคุณทำเพื่อใคร มันพูดไม่ได้แล้วล่ะว่าเราจะทำเพื่อสาธารณะ แต่เรากำลังทำเพื่อกลุ่มไหนหรือเปล่า สิ่งหนึ่งที่คนทำสื่อต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนแล้วอย่างหนึ่งคือประชาชนก็มีสิทธิในการรับสื่อมากขึ้น ก็ทำให้ความเชื่อถือต่อสถาบันสื่อสารมวลชนน้อยลงไป อันนี้ล่ะที่ผมว่าเป็นวิกฤติอันหนึ่ง มันน่าจะรวมอยู่ในวาระการปฏิรูปสื่อว่าเราจะทำอะไรให้คนทำสื่อสามารถอยู่ได้ในความขัดแย้งที่แหลมคม ในการต่อสู้กันระหว่างข่าวอำนาจต่างๆ และให้ประชาชนถึงแม้ว่าจะไม่ศรัทธา แต่ยอมรับว่าเราทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อันนี้เราจะทำได้อย่างไร

คุณรุ่งมณี: จริงๆ แล้วที่คุณจอมพูดคือการปฏิรูปสื่อในข้อที่ 5 การปฏิรูปจริยธรรมและบทบาทสื่อในหนังสือเล่มนี้ แต่ที่นี้ที่คุณจอมพูดว่าการทำงานสื่อมีอาชีพหรืออะไรก็ตาม ต้องยอมรับภายใต้ภูมิ

ทัศน์สื่อที่มีการเลือกข้างชัดเจน มีจุดยืนที่ชัดเจน แม้ว่ากลุ่มคนเสื้อแดงที่คุณจอมพูดถึงก็แดงสีดกบ้างแดงช้ำแล้วสีไม่ดกบ้าง เหมือนสีอื่นๆ เหมือนกัน เหลืองก็มีเซดสลิมเป็นเหลือง เหลืองเป็นสลิมสลิมเป็นฟ้า ก็ปนกัน ดินฉันทกลับมองว่าความแตกแยกหรือความแตกต่างในลักษณะนี้ ในเมื่อเราหลีกเลี่ยงมันไม่ได้ เราสามารถจะเอาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นจริงให้มาเป็นประโยชน์ เราต้องยอมรับว่าประชาชนตื่นตัวขึ้นมาก และมีส่วนร่วมมากขึ้น เพียงแต่ว่าเราจะมีส่วนที่จะทำให้การเติบโต การแผ่ขยายของความคิดและจิตสำนึกนี้มีทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากแค่ไหน ตรงนี้ที่สำคัญมาก และจริงๆ การปฏิรูปสื่อหรือสิ่งที่แยกกันไม่ออก คือการปฏิรูปสื่อ การปฏิรูป ปฏิรูปการเมืองและปฏิรูปสังคม ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ถ้าระบบการเมืองยังเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ แล้วคาดหวังให้ปฏิรูปสื่ออย่างเดียวเนี่ย มันไม่เกิดประโยชน์อะไร

สมบัติ: การมีสื่อ การถือข้างไม่ใช่ปัญหา ปัญหาคือความเป็นมืออาชีพ ในทัศนะผมอย่างผมจัดรายการประชาชน 3.0 ห้าโมงเย็นทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ ช่องเอเซียอีพเดท ผมมั่นใจว่าผมมีเส้นที่จะไม่ล้ำไป (มีคนบอกว่าไม่ใช่เรื่องการเมืองอย่างเดียว-ผู้ดำเนินรายการ) ใช่ครับ ถ้าเป็นเรื่องการเมืองผมก็ให้ความเป็นธรรมกับอีกปีก เพราะผมรังเกียจการ ผม

คิดว่าสื่อมันเลยเส้นไปไกลมาก เมื่อผมอยากจะทำให้เห็นว่า ถ้าผมเป็นประชาชนที่อยากทำสื่อผมจะทำให้เห็นเลยว่าผมมีเส้นที่ทำได้ดีกว่า แม้ผมประกาศชัดเจนว่าผมสื่ออะไร นี่เรื่องที่หนึ่ง ประเด็นใหญ่ทางสีกับสื่ออยู่ตรงที่วัฒนธรรมสิ่งที่การเมืองรอบนี้ไม่ทำ แล้วมันเลอะเทอะอยู่ตอนนี้ ไม่ใช่แค่เรื่องการแก้ไขรธน. เรื่องโครงสร้างก็ต้องแตะ ต้องเข้าไปลุย แต่เรื่องที่ผมเสียใจมาก ๆ คือวัฒนธรรมประชาธิปไตย สิ่งนี้ไม่ได้สร้าง ถ้าเราใช้โอกาสในช่วงที่แต่ละฝ่ายเกิดการตื่นตัวทางการเมือง ยกกระดานต่อสู้ แล้วมันได้สร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยมาจากแต่ละมุมปึกขำมา นี่จะเป็นดอกผลที่ดีที่สุดของการตื่นตัวทางการเมือง มันไม่ได้สร้างเพราะสื่อมันมีอาชีพไม่พอ มันหลุดจากความ เป็นมืออาชีพ

รุ่งมณี: คำจำกัดความสื่อมืออาชีพคืออะไร ช่วยพรรณนาเป็นภาพ

สมบัติ: ต้องไม่โกหก และถ้าอีกฝ่ายมีข้อมูลอีกด้านหนึ่ง ต้องพิจารณาประกอบ เรายึดตามอัตวิสัยก็จริง แต่ต้องไม่บิดเบือนภาษาที่ใช้ การโน้มเอียงที่เอียงกระเท่เร่ขนาดนั้น ยังทำกันได้ ผมรู้สึกว่ามันเกินเส้น ความที่เรารู้ว่าตัวเองต้องมีบทบาทให้ข้อมูล บทบาทแบบนี้ต้องไม่ใช่...ไม่ใช่แกนนำไม่ชี้หน้า วันนี้ผมกำลังจะจัดรายการตอนปลดปล่อยประสพชัย ผมอยู่เฟซบุ๊กยังไง ผมก็จัดอย่างนั้น อยู่ได้ก็อยู่ อยู่ไม่ได้ก็ว่ากันไป

สรุปส่งท้าย: ปฏิรูปสื่อ 56 พลังประชาชน 3.0 และการตรวจสอบ กสทช.

รุ่งมณี: ฟังกันมา แต่ละคนมีความหวังในการปฏิรูปสื่อยุคกสทช.กันมั้ยคะ

จอม: ขึ้นอยู่กับภาคประชาชนเองว่าจะทำให้เกิดเสียงดังมากแค่ไหน แม้ว่ากสทช.จะไม่สะทกสะท้าน ผมเป็นกังวล ว่าเรื่องการจัดสรรคลื่นถ้าไปอยู่ในมือราชการมากมาย เช่นช่อง 11 คือราชการเค้าดำเนินแนวทางทางการเมือง พร้อมกับการผลประโยชน์ ผมว่าเรื่องนี้มันทำให้เกิดความเสียหาย ถ้าไม่ได้มีการกำหนดกติกาเอาไว้ ถ้าสื่ออยู่ในมือราชการมากมาย มันเป็นอันตรายมากสำหรับสังคม และความขัดแย้งอีกมิติหนึ่ง ทั้งราชการการเมืองและประชาชน ผมไม่มั่นใจนะว่าการปฏิรูปสื่อก้าวข้ามเรื่องของสี ผมว่ามันก็ยังมียู๋ หลายเรื่อง

มันก็ยังมียู๋ ค่ายไหน สีไหนก็ยังมียู๋ ถึงแม้ว่าเป็นประโยชน์สาธารณะและเป็นประโยชน์ร่วมกันของคนทั้งชาติ ทำอย่างไรถึงทำให้เรื่องนี้เป็นผลประโยชน์ร่วมของคนทั้งชาติ

สมบัติ: ผมยังสงสัยว่าต่อไปว่าอนาคตคนจะดูทีวีอยู่หรือเปล่า ผมไม่มั่นใจนะ ไม่ว่าจะอนาล็อกหรือดิจิตอล ผมดูทีวีน้อยมาก ดูทางอินเทอร์เน็ต แล้วดู on demand สิ่งเหล่านี้สัมพันธ์กับการเติบโตของอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง อุปกรณ์ที่อยู่ในมือ เมื่อคนมีโอกาสคนก็จะเลือกดูทางอินเทอร์เน็ต สมารถทีวีที่เราดูนั้นเราไม่รู้ว่าเป็นอะไรแล้ว มันไม่ได้มาจากฟ้า ไม่ได้มาจากอากาศ คุณดูทีวีหรืออินเทอร์เน็ต ผมมองไม่เห็นอนาคตของดิจิตอล โอเคอาจมียู๋อยู่พักนึง เพราะทีวี 6 ช่องมันอันมานาน พอระเบิดตูมคนก็จะฮือฮา แต่พอคนมีอินเทอร์เน็ต คนจะกลับไปหาอินเทอร์เน็ต ผมกำลังจะบอกว่า

เรามีชุดความคิดเดิมว่า เมื่อก่อนความถี่โดนครอบงำโดยรัฐ ผมว่ามันพังหลายแล้วคำว่าโดนครอบงำได้พังแล้ว คำว่าสื่อมวลชนในความหมายในอดีต ไม่ใช่สื่อมวลชน ในลักษณะ one to many แต่เป็นลักษณะ many to many ประชาชนได้เปลี่ยนสถานะตนเอง เป็นทั้งผู้สื่อและผู้รับในตัว และไม่ได้ตรวจสอบผู้มีอำนาจเฉพาะรัฐเท่านั้น เห็นว่าเมื่อโซเชี่ยลเน็ตเวิร์คมันเปิดตัวขึ้น บทบาทประชาชนไม่ได้มีการตรวจสอบ ผู้มีอำนาจรัฐเท่านั้น ประชาชนตรวจสอบสื่อ ไม่เว้นแม้แต่คนเดียว ใครที่ถืออำนาจคุณถูกตรวจสอบแล้วโดยสื่อมวลชน คำว่าสื่อมวลชนในยุคหน้าคือมวลชนสื่อ ตอนนี้เรามองแบบลำดับเหตุการณ์แบบอดีต แต่ผมกำลังจะบอกว่าเกมมันตาลปัตร เมื่ออินเทอร์เน็ตมันไปทุกที่ เกมมันติดทุกเทคโนโลยีและความเข้าใจเดิมทั้งหมด

รุ่งมณี: ดิฉันถึงมองว่ากฎหมายมันจะล้าหลังหรือเปล่า เพราะเทคโนโลยีมันไปไวจริงๆ จากบทเรียนในอเมริกา อ้างอิงไม่ถูกก่อนเปลี่ยนระบบมีเคเบิลทีวี 40 ช่อง ช่องมีคนดูจริงๆ 11 ช่อง พอเปลี่ยนระบบมี 100 กว่าช่อง ช่องที่มีคนดูจริงๆ 18 ช่อง ถือว่าน้อยมาก นี่เป็นบทเรียนจากประเทศที่ผ่านไปแล้ว เรากำลังพูดถึงดิจิทัลแต่ญี่ปุ่น ไหนๆ แล้วพูดถึงมัลติมีเดีย บรอดแคสติ้ง ซึ่งข้ามและไปไหนไม่รู้ เลยคิดว่าพวกสื่อและกระทรวงต่างๆ ที่อยากได้ช่องเหมือนแมงเม่า

บินเข้ากองไฟ เมาเงินเล่นหรือเปล่า ถ้าเงินตัวเองไม่เป็นไร แต่เป็นเงินภาษี เป็นเรื่องต้องคิดให้ดี

รุ่งมณี: คุณประสงค์ มีความหวังการปฏิรูปสื่อจากพฤษภา 35 ถึงยุคกสทช.

ประสงค์: ถ้าที่มาขององค์กรยังเป็นรูปแบบนี้ และยังมีมองในการทำงานแบบนี้ ไม่ฟังอะไร จะเรียกว่าอยู่อยู่กับที่หรือไม่สืบหน้าก็ได้ รัฐยังคงยึดครองอย่างนี้ ที่พูดถึงแมงเม่าเมื่อสักครู่นี้ ไม่ใช่แมงเม่าหรอก แค่ว่าได้อย่างเดียว เงินของเราเป็นแมงเม่า พวกเราที่เสียตังค์ แต่เขาจะได้ประโยชน์ในการเอาไปเช่าช่วง เงินเข้ากระเป๋านั้นคงได้ประโยชน์ ผมคิดว่าที่มีการดิ้นรนจะเอาคลื่น ก็เพื่อหาประโยชน์ในด้านต่างๆ ถ้าโครงสร้างอย่างนี้ยังอยู่แล้วไปคัดค้านกฎเกณฑ์เล็กน้อยๆ อย่าทำตรงนั้นอย่าทำตรงนี้ ซึ่งเค้าไม่ฟังก็ยิ่งเหมือนเดิม ที่น่าสนุกและเป็นสิ่งที่เราต้องมอง และผมคิดว่าเป็นสิ่งที่เราพยายามพูดเสมอคือ ชุมชนต้องมีวิธีการในการผลิตข่าวสารและกำหนดวาระของตนเองโดยการใช้สื่อของชุมชน เกือบเจ็ดพันสถานีวิทยุชุมชนที่บางคลื่นมีนักการเมืองท้องถิ่นเป็นเจ้าของ ยังนึกไม่ออกว่ากสทช.จะทำได้ยังไง

กสทช.ชุดนี้จะทำให้เกิดการถือครองคลื่นไปอีก 15 ปี ชุดต่อไปไม่มีอำนาจเรื่องการถือครอง รออีกทีก็ต้องกสทช.ชุดที่ 4 กสทช.ชุดนี้เค้าตั้งธงไว้แล้ว จะไปสืบทอดอย่างไรก็ไม่มีใครฟัง ผมคิดว่าขณะ

นี้เราเล่นตามเกมที่เขากำหนดหมด สมาคมสื่อหลายๆ องค์กรมุ่งประเด็นไปที่ทีวีสาธารณะ แต่สิ่งที่กำลังจะเกิดคือการประมูลดิจิทัลธุรกิจ ซึ่งมีผู้เล่นไม่กี่ราย ผมก็คิดว่ารายใหม่อาจจะไม่เกิด มันเกิดการฉัวขึ้นแล้วในกลุ่มผู้ประมูล กสท. ได้ออกหลักสูตร Broadcasting Executive Forum ตอนผู้ที่จะประมูลหรือคาดว่าจะประมูลไปเรียนมี 25 ที่ จากแกรมมี ทูรู เนชั่นไปเรียนหมด ถามว่าคนอื่นที่ไม่ได้ไปเรียนจะไปประมูลได้มั้ย แล้วยังเอาเม็ดเงินไปเรียนอีก ลูกน้องเคลื่อนไหวอยู่ข้างนอกแต่เจ้านายเข้าไปเรียน หลักสูตรนี้ถ้าเกิดหลังการจัดสรรเสร็จแล้วก็โอเค แต่ที่กำลังแย่งชิง มันดันเอาออก ถ้าคนไม่ได้เรียนล่ะ ถ้าคนที่อยากจะไปร่งโลก็ไม่ต้องถอนตัวออกมา

รุ่งมณี: คุณสุกัญญาทราบแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังหลักสูตรนี้มั๊ยคะ

สุกัญญา: เหมือนหลักสูตรวปอ. หรืออื่นๆ ส่วนตัวก็เห็นปัญหาเรื่องนี้เหมือนกัน เรื่องการใกล้ชิดกันมากเกินไประหว่างคนกำกับดูแลกับคนถูกกำกับ

รุ่งมณี: ขอบคุณทุกท่านที่มาร่วมงานในวันนี้ ขอให้ร่วมสานต่อเจตนารมณ์ปฏิรูปสื่อให้คงอยู่ตลอดไป